





Armastuse põhjendus

Pühendusteos Andres Luurele,
filosoofile ja semiootikule

Toimetajad
Margus Ott
Kalevi Kull



TARTU ÜLIKOOL
kirjastus

Ott, Margus; Kull, Kalevi (toim.) 2019. *Armastuse põhjendus: Pühendusteos Andres Luurele, filosoofile ja semiootikule*. Tartu: Tartu Ülikooli kirjastus.

Väljaandmist on osaliselt toetanud Tartu Ülikooli filosoofia ja semiootika instituut

Kaanejoonis ja vinjetid: Ekaterina Velmezova

Kaane kujundanud: Kalle Paalits

Küljendanud: Kairi Kullasepp

Autoriõigus:

tekstid: autorid

illustratsioonid: Ekaterina Velmezova

ISBN 978-9949-03-023-1

Tartu Ülikooli Kirjastus

www.tyk.ee

Saateks

Mõned teist siiski nüüd mõistavad.

Uku Masing¹

Eesti filosoofia ehk tarkuse-armastuse mitmepalgelisel väljal kõneleb peale tarkuse ka armastus. Mõlemad on Andres Luure jaoks olulised teemad.

Käesolev kogumik on pühendatud Andres Luure 60. juubelile. Andres Luure on Eesti üks omanäolisemaid ja huvitavamaid filosoofe. Kuigi ta on avaldanud ka artikleid, on suurem osa tema loomingust sokraatiline ning võrsub dialoogist konkreetsete inimestega. Eksamite jaoks tavatseb ta iga üliõpilasega eraldi pikalt vestelda. Selles kehastub eriline eetos: Andrese jätkuv taotlus on mõista ja armastada teist inimest. Selleks ei piisa üksnes arupingutusest: aru on „saama peal väljas” ja piirdub enamjaolt oma saakidega, aru-saamadega (kui kasutada EHI filosoofi Jan Jõemetsa mõttekäiku). Kaaslaseni jõudmiseks tuleb küünitada oma-arust kaugemale. Sellele peab kaasa aitama Andrese kuuikjaotus, kaua arendatud loogiline meetod, millega saab mõisteid, nähtusi ja protsesse mitmekülgselt analüüsida. Seda mitte ainult puhttunnetuslikul eesmärgil, vaid ka selleks, et oma käitumist paremini

¹ Masing, Uku 1995 [1962]. *Pessimismi põhjendus*. Tartu: Ilmamaa, lk 355.

sättida (selle rakendamisest juurapraktikas vt Riho Viigi artiklit siin kogumikus). Armastus on üks kõrgema tasandi mõisteid või sihte, mille ümber või poole ennast sättida. Võiks ütelda, et Andresel mõtte-armastus tegeleb eeskätt armastuse mõttega. See mõtleb ihust ja hingest.

Andres õppis matemaatikat Tartus ja Moskvas, magistritöö tegi filosoofias Tallinnas ja doktoritöö semiootikas Tartus. Ta on õpetanud Eesti Humanitaarinstituudis ja Tallinna Ülikoolis. Ta on lugenud palju erinevaid filosoofia alaseid kursusi Tallinnas ja ühe kursuse semiootilisest loogikast Tartus. Ta on esinenud filosoofia, semiootika ja pedagoogika teemalistel seminaridel ja konverentsidel. Ta oskab väga paljusid keeli ja on tõlkinud arvukalt tekste. Lisaks vahetule elavale dialogile on Andres eesti filosoofilist mõtet mõjutanud just oma mahuka tõlkijatööga. Tema vahendusel on eesti keeles ilmunud Ludwig Wittgenstein, Jürgen Habermas, Gilbert Ryle, Friedrich Nietzsche ning juba aastaid on ta lihvinud Immanuel Kanti „Puhta mõistuse kriitika” tõlget. Kuid nõnda nagu tema enda tekstidega, on ka suur osa tema tõlgitud tekstidest mitmel pool laiali, nt Charles Sanders Peirce'i filosoofiliste tekstide tõlked. Suur osa Andrese tõlkeist on kättesaadavad üksnes Vikipeedias: Aristoteles, Augustinus, Cusanus, Descartes, Leibniz, Hegel jpt. Peale selle on Andres olnud tänuväärne toimetaja: entsüklopeediaile, loogika ja semiootika õpikutele, filosoofiliste tekstide tõlgetele. Eraldi väärib mainimist Andres Luure töö Vikipeedia heaks: ta on nii ise kirjutanud kui ka kohendanud tohutu hulga artikleid; ses seoses on teda tunnustatud aasta vabatahtlikuna (2008) ning presidendi teenetemärgiga (2013).

Siin kogumikus publitseerime ühtlasi kuus Andres Luure teksti – kaks 1988. aastast ning teesid ja kolm tema seminaride konspekti 2002. aastast. Neis on selgitatud ta praeguste kõneluste

aluseid, mis ühtlasi tõendab Andrese mõtlemise järjepidevust läbi aastakümnete. Kuigi Andrese avaldatud kirjutisi pole palju, siis tema mitmesuguseid tekste seminarideks, kirju, ettekannete või intervjuude salvestisi jne on tohutu suurel hulgal ning siinsed tekstikatked ei anna kuidagi aimu Andrese kogu mõtlemisest või praegustest mõttesihtidest. Selleks otstarbeks jääme ootama, et keegi koguks kokku neid laialipillatud tekste ja fragmente, nõnda nagu Leibniziga tegi kunagi Carl Immanuel Gerhardt või praegu mitu teaduslikku komisjoni.

Margus Ott
Kalevi Kull

Sisukord

<i>Kalevi Kull</i>	
Halvastimõeldes tõepoolest teeme loogikavea	13
<i>Mart Kangur</i>	
Tahtejõud ja kujutlusvõime	29
<i>Rita Niineste</i>	
Kes vastutab?	35
<i>Andres Luure</i>	
Süsteemikäsitluse metodoloogia põhimõistetest	47
Inimestevaheliste vahekordade tasandid	51
Märgid suhte ja vahekorra vahel	55
<i>Kolm konspekti Andres Luure seminarilt</i>	
Keldriettekanne	65
Peirce'i seminar 1	71
Peirce'i seminar 2	77
<i>Margus Ott</i>	
Kuus aega ja erinevust	85
<i>Leo Luks</i>	
Kostmine küsimusele: kas see, mida filosoof silmas peab, on tegelikult olemas?	93

<i>Riho Viik</i>	
Õigusmenetlus ja kavalusmenetlus ning kuusastmiku meetodi uurimine formaalse filosoofia seminaris	101
<i>Margus Mägi</i>	
Lumivalgeke	129
<i>Margus Ott</i>	
Taotluse tüübid	167
<i>Kaia Otstak</i>	
Armsal teekonnal	191
Andres Luure bibliograafia (<i>Raul Veede, Eva Lepik</i>)	199
Isikunimede loend	211
Aineloend	215